

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ
У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ
В 2022-2023 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ**

**КЗ ЗДО «Івасик-Телесик»
Губиниської селищної ради
Директор Бабенко Н.І.**

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

У реаліях сьогодення особливо значущим є розуміння, що життя постає найвищою цінністю людини (Загальна декларація прав людини, Декларація прав дитини, Конвенція про права дитини, нормативні документи ЮНІСЕФ), а потреба в безпеці є однією з базових потреб особистості (А. Маслоу). У Законі України “Про освіту” метою дошкільної освіти визначено забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок.

Важливим чинником, який необхідно врахувати під час планування й організації освітнього процесу в 2022-2023 навчальному році, є **загальна ситуація**, яка склалася в Україні у зв’язку з воєнними діями. Тому слід приділити увагу заходам безпеки в разі надзвичайної ситуації. Відповідно до додатка 3 до листа МОН “Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні” від 02.04.2022 № 1/3845-22 розроблено наступні **пам’ятки**: “План дій вихователя в разі укриття в приміщенні закладу”, “План дій на випадок блокування”, “План дій евакуації за межі закладу”, “Як діяти в разі надзвичайної ситуації”.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ РОЗРОБИЛО МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРО ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У 2022/2023 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Організація освітнього процесу в закладах дошкільної освіти всіх типів та форм власності здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства»; Положення про ЗДО; Санітарного регламенту ЗДО.

Організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти у 2022/2023 н. р. слід відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (2021 р.) та враховувати під час взаємодії з дітьми «Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти».

У новому навчальному році пріоритетними залишаються питання створення безпечного, комфортного, інклюзивного середовища для учасників освітнього процесу й поліпшення якості освітньої діяльності закладів дошкільної освіти.

Керівники закладів освіти мають бути поінформовані про персональну відповідальність за організацію безпечних умов для здобувачів освіти та всіх працівників закладу освіти впродовж навчального року.

Увагу потрібно зосередити на роботі з батьками та формуванню соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку.

ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВОЄННИЙ ЧАС:

1. **Організація освітнього процесу:**

- ❖ налагодження комунікації учасників освітнього процесу;
- ❖ відновлення освітнього процесу;
- ❖ зарахування до ЗДО дітей дошкільного віку із числа внутрішньо переміщених осіб за місцем проживання;
- ❖ організація освітнього процесу в ЗДО для всіх дітей.

2. **Освітнє середовище:**

- ❖ створення у ЗДО безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу.

3. **Кадрова діяльність:**

- ❖ створення умов для підвищення фахового рівня педагогічних працівників;
- ❖ надання педагогічної підтримки дітям раннього та дошкільного віку, у тому числі й з особливими освітніми потребами, їхнім батькам.

4. **Управлінська діяльність:**

- ❖ застосування інструментів управлінської діяльності для вирішення надзвичайних ситуацій;
- ❖ здійснення співпраці з інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ);
- ❖ своєчасне надання керівником ЗДО запиту до засновника щодо наявності проблем і можливості їх вирішення.

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Рішення про відновлення діяльності та режим роботи ЗДО ухвалюють **місцеві органи влади** та військові адміністрації, які призначають комісії з обстеження закладів освіти на предмет готовності до організації освітнього процесу у новому навчальному році та створення безпечних умов для всіх його учасників.

Організація освітнього процесу безпосередньо залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті. Структура та тривалість навчального тижня, дня, занять і відпочинку, а також форми організації освітнього процесу визначаються **педагогічною радою закладу освіти** в межах часу, передбаченого освітньою програмою (відповідно до обсягу навчального навантаження та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, особливостей регіону тощо).

Під час організації **безпечного освітнього простору** важлива інформаційна безпека дитини. Дорослим (педагогам, батькам) слід постійно спілкуватися з дітьми, бути поруч, відповідати на їхні запитання, враховуючи вікові особливості. Разом із тим у розмові з дітьми обов'язково наголошувати, що нас захищають і ми переможемо.

Для підготовки закладів освіти до роботи в очному режимі засновники мають провести відповідні заходи з посилення безпеки:

- ❖ перевірити заклади освіти та прилеглі території на наявність вибухонебезпечних предметів;
- ❖ перевірити готовність систем оповіщення, зокрема, доступність оповіщення для дітей із порушеннями зору та слуху;
- ❖ визначити та позначити шляхи евакуації;
- ❖ перевірити наявність обладнаного укриття для всіх учасників освітнього процесу;
- ❖ створити запасів води та медикаментів;
- ❖ провести тренування з учасниками освітнього процесу щодо дій у разі повітряної тривоги;
- ❖ провести навчальні заняття щодо здоров'язбереження, надання домедичної підготовки тощо;
- ❖ підключити мережі Wi-Fi в укриттях для проведення занять (за можливості).

Психологічний супровід всіх учасників освітнього процесу

Педагогічним працівникам закладу дошкільної освіти необхідно:

- ❖ володіти елементарними навичками подолання тривожності, нападів панічної атаки,
- ❖ вміти переспрямувати увагу конкретної дитини, або дітей на позитивні явища,
- ❖ зацікавити їх, знайти способи піднесення їхнього настрою,
- ❖ знати елементарні способи розслаблення дитини у стані нервового напруження.

Для педагогічних працівників, як і для батьків вихованців, надзвичайно важливо володіти елементарними навичками самодопомоги, психологічної допомоги дитині та дорослому в стані стресу. При проведенні роз'яснювальної роботи серед вихованців щодо необхідності дотримання ними правил безпеки важливо говорити, що ми знаємо, як убезпечити себе, повторювати правила, як поводитися під час сирени, та правила безпеки під час обстрілів; закріплювати інформацію, яку дитина має знати відповідно до віку (власне прізвище та ім'я, адресу, кого з дорослих і де можна знайти, якщо дитина опинилась сама).

Педагог має віднайти у своїй діяльності найліпші та найпродуктивніші способи зрозуміти кожну дитину та підтримати її. Команда UNICEF Ukraine підготувала добірку тілесних ранкових ігор за матеріалами психолога Світлани Ройз. Файл з іграми для зняття стресу у дітей легко завантажити на телефон і використовувати у випадках, коли немає зв'язку.

ТРИ ПРИНЦИПИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

---

1. Діти – не жертви.

Вони хоробрі та сміливі, попри все, що відбувається. Ми можемо множити цю мудрість, розділяти біль і плекати надію разом.

2. Помічаємо та святкуємо маленькі перемоги – не лише вихованців, а й свої власні.

Постійно хваліть вихованців навіть за маленькі успіхи. Іноді буває складно і педагогу взятися до роботи, підготувати презентацію, заняття. Похваліть себе на кожному такому етапі.

3. Відновлюємося та піклуємося про себе.

Дозволяємо собі час без новин, без дітей, за улюбленим заняттям, на прогулянці тощо. Праця педагога схожа на садівництво: для того аби у певний час все розквітло, потрібно про нього піклуватися, любити його.

ВИЗНАЧЕННЯ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

В умовах сьогодення організація освітнього процесу повинна відбуватися з урахуванням безпекової ситуації за допомогою **очної, дистанційної або змішаної форми роботи.**

Якщо було ухвалене рішення на користь організації освітнього процесу в **очному режимі**, то варто знати, що воно може бути запроваджено в приміщеннях або будівлях закладу освіти тільки в межах розрахункової місткості споруд цивільного захисту, що можуть бути використані для укриття учасників освітнього процесу в разі включення сигналу **«Повітряна тривога»** або інших відповідних сигналів оповіщення.

У такій ситуації учасники освітнього процесу мають організовано прослідувати до споруд цивільного захисту та перебувати в них до завершення тривоги. Освітній процес можна завершити в укритті, а після відбою тривоги учасники можуть повернутися до приміщення закладу освіти та продовжити навчання.

Якщо ж потужності споруд цивільного захисту є недостатніми для укриття всіх учасників освітнього процесу, то освітній процес може бути організований шляхом розподілу навчального часу в межах годин (змін) упродовж дня, тижня, місяця або семестру та через дистанційну чи змішану форми навчання.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Для якісного та дієвого планування роботи у МОН України рекомендують проаналізувати освітню діяльність закладу з урахуванням чинників які:

- ❖ забезпечують якість освітнього процесу;
- ❖ виокремлюють її сильні сторони, що відповідають сучасним світовим тенденціям;
- ❖ висвітлюють слабкі сторони та ризики;
- ❖ визначають ресурсний потенціал і перспективи подальшого розвитку.

Важливий показник якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти – створення сучасного універсального дизайну, що робить його доступним, безпечним, розвивальним, орієнтованим на особистісний розвиток дитини задля реалізації її індивідуальної освітньої траєкторії.

У цьому аспекті пріоритетності набувають варіативні моделі організації освітнього процесу із застосуванням сучасних технологій, освітніх програм, послуг, предметно-ігрового обладнання.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Потрібно враховувати класифікації різних видів діяльності, притаманних періоду дошкільного дитинства. **Це – рухова, ігрова, комунікативна, мовленнєва, здоров'язбережувальна, мистецько-творча** (малювання, ліплення, аплікація, конструювання, спів, танці, гра на музичних інструментах), **пізнавально-дослідницька, господарчо-побутова діяльність.**

Дана практика організації видів діяльності враховує вікові особливості дітей та демонструє освітні завдання, формує системні професійні знання педагогів щодо підтримки та розвитку в дитини творчих, самостійних, якісно нових характеристик.

Гра – провідна діяльність дітей дошкільного віку. Саме під час гри малюки швидко у доступній формі оволодівають знаннями та уявленнями про оточуючий світ, вчаться використовувати їх на практиці і проявляють свою самостійність.

Завдяки **ігровій компетентності** реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та особистісного розвитку через прагнення дитини до участі в житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі.

Види діяльності дітей дошкільного віку відображені у вимогах Стандарту, є продуктивними з доведеною ефективністю.

Вони спрямовані на досягнення освітніх результатів (компетентностей) з урахуванням вікових особливостей дошкільників, забезпечують неперервність здобуття освіти впродовж життя та реалізують принцип наступності між дошкільною освітою та Новою українською школою.

Усі рекомендації і висновки з питань проведення навчально-пізнавальної діяльності зводяться до **інтеграції** різних видів діяльності та **зміни форм** організації дітей у малих підгрупах та індивідуально.

Необхідно більше уваги приділяти впродовж дня **індивідуальним формам** взаємодії дітей, стимулювати та мотивувати спілкування дітей одне з одним, допомагати висловлюватися та коментувати свою діяльність, розвивати розумові навички та ініціативи.

Серед важливих складових виокремлюють **мовлення** дітей для розвитку їх пізнавальних процесів, свідомості, формування загальної картини світу, здатності до регуляції поведінки й діяльності. Для оцінки мовлення та грамотності дошкільнят визначають наступні параметри: допомога дітям у розширенні словника, заохочення дітей до мовлення, використання персоналом книжок у роботі з дітьми, заохочення дітей до користування книжками та знайомство з друкованим текстом.

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Освітнє середовище, в якому перебувають дошкільники в нових соціальних умовах воєнного стану, має бути не лише безпечним, а й інформативним, цікавим, змістовним, стимулювати когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-поведінковий розвиток дітей:

- ❖ важливо, щоб у вікових групах було **достатньо простору** для організації різних видів діяльності та вільної гри. Однією з умов, що впливає на забезпечення якості освіти, є зонування групового простору на гамірні та тихі зони, облаштування в ньому осередків за інтересами;
- ❖ **візуальне оформлення простору** має бути креативним, пов'язане зі світлинами дітей, їхніми мистецькими роботами, матеріалами, що відповідають тематиці дня/тижня, індивідуальним інтересам тощо. Застосування пропонованих матеріалів сприятиме формуванню в дітей мотивації до вивчення теми дня/тижня, збагаченню їхнього словника, закріпленню знань та умінь, отриманих під час активностей, розвитку дитячої творчості.

Педагог залишається центральною фігурою, що забезпечує якість освіти в закладі дошкільної освіти.

Професійна підготовка педагогічних працівників до роботи з дітьми дошкільного віку передбачає не тільки формування відповідних знань, а, головне, **формування особистісних якостей**, які демонструють пластичність і мобільність професійних дій, здатність до збільшення різних варіантів запитань, які забезпечують активність дітей.

Важливо формувати у педагогів ЗДО нові **навички та цінності**, які стосуватимуться переходу від фронтальних форм роботи педагогічних працівників з дітьми до можливості вільного вибору дітьми видів діяльності, залучення спеціалістів до діяльності дітей в осередках групи чи на прогулянкових майданчиках для спокійного і невимушеного плину дитячого життя.

Проведення просвітницької роботи з налаштування педагогічних працівників на **самоосвіту і саморозвиток** з метою покращення якості освітнього процесу через вдосконалення особистого мовленнєвого розвитку, опанування сучасних технологій використання книжки та опрацювання літературного твору в освітньому процесі, через додаткове навчання педагогів особливостей мовленнєвої роботи з дітьми, особливо з тими, які мають особливі освітні потреби.

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Запроваджується в закладах освіти на території ведення бойових дій і тимчасово окупованих територіях або ж потужності споруд цивільного захисту є недостатніми для укриття всіх учасників освітнього процесу, **наказом (розпорядженням) засновника закладу освіти за погодженням із керівником адміністрації** (без обов'язкового укладення трудового договору про дистанційну роботу в письмовій формі, головною умовою є своєчасне виконання завдань). Форма може змінюватися впродовж навчального року в залежності від безпекової ситуації.

Під час організації дистанційного навчання рекомендується використовувати матеріали Всеукраїнської школи онлайн.

В умовах дистанційного навчання заклад самостійно приймає рішення щодо зняття обмеження на максимальну кількість вихованців у групі.

За дистанційною формою робота може виконуватися працівником поза робочим приміщенням, територією власника або уповноваженого ним органу, у будь-якому місці за вибором працівника та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Змішана форма поєднує очний і дистанційний режими.

Для дошкільників бажано проводити заняття в очному режимі, адже діти потребують живого спілкування.

Реалізація освітнього процесу в ЗДО з використанням дистанційної форми здобуття освіти

У процесі організації освітньої діяльності в дистанційному форматі слід звернути особливу увагу на такі аспекти:

- ❖ організація навчання педагогічних працівників щодо дистанційної роботи з дітьми та надання їм методичної підтримки;
- ❖ забезпечення педагогів необхідним обладнанням та доступом до інтернету;
- ❖ організація психолого-педагогічної підтримки та супровід усіх учасників освітнього процесу;
- ❖ систематичність організації освітнього процесу з дітьми раннього та дошкільного віку.

Бажано перейти з прямої моделі надання освітніх послуг на **тренерську**, оскільки під час запровадження дистанційної форми організації освітнього процесу батьки мають стати партнерами педагогів.

ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

З метою забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття освіти в умовах воєнного стану Кабінетом Міністрів України було внесено ряд змін до нормативно-правових актів, які регулюють організацію освітнього процесу для дітей з ООП. Листом МОН від 15.06.2022 № 1/6435-22 «Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами» надано роз'яснення про зазначені вище зміни, з урахуванням яких має здійснюватися організація освіти дітей з ООП у новому навчальному році. Крім того, про нові умови організації освітнього процесу для дітей з ООП, які навчаються в інклюзивних групах, у період воєнного стану викладено у Методичних рекомендаціях щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період.

Необхідно звернути увагу, що відповідно до пункту 2 Порядку організації діяльності інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530, на підставі заяви одного з батьків (інших законних представників) дитини з ООП та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, наданого інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ), керівник ЗДО утворює інклюзивну групу та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого ІРЦ.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЯМ З ООП

Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами забезпечує асистент вихователя. Неприпустимо звільняти асистентів вихователів та скорочувати їхні посади. Допуск асистента дитини до ЗДО здійснюється відповідно до наказу МОН від 17.11.2021 № 1236 «Про затвердження умов допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 січня 2022 року за № 73/37409.

Батьки (інші законні представники) дитини можуть обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми відповідної освіти. Не потрібно тиснути на батьків дітей з ООП. Не відмовляйте в організації інклюзивного навчання, не примушуйте їх змінити заклад освіти, форму чи вид здобуття освіти. Організуйте індивідуальні консультації, навчання, тісне співробітництво з батьками.

Забезпечте доступ до освітнього процесу асистента дитини з ООП. Для цього потрібні: рекомендації інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ), письмова заява одного з батьків або іншого законного представника дитини.

РІВНІ ПІДТРИМКИ ЗАЛЕЖАТЬ ВІД ПОТРЕБИ ДИТИНИ, А НЕ ВІД ЇЇ ПОРУШЕННЯ/ РОЗЛАДУ/ ДІАГНОЗУ.

Рівні надання підтримки в освітньому процесі дітям з ООП в ЗДО, критерії визначення та умови їх забезпечення встановлюються відповідно до додатку 2 до Порядку.

Дітям дошкільного віку, у яких під час навчання в ЗДО виявлено труднощі (їх помітив вихователь, вони незначні і закладу вистачить власних зусиль для їх подолання), за рішенням закладу освіти може надаватись **підтримка першого рівня**. Для цього, за письмовою заявою батьків або інших законних представників дитини, керівник закладу створює команду психолого-педагогічного супроводу, яка визначає обсяг такої підтримки.

Якщо ж зусиль ЗДО буде недостатньо і дитині потрібна буде спеціальна допомога, заклад рекомендує батькам **звернутись до ІРЦ** для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини (пункт 6 Порядку).

Також пунктом 6 Порядку передбачено, що на підставі рішення команди психолого-педагогічного супроводу, зафіксованого у протоколі про потребу підтримки першого рівня, складається індивідуальна програма розвитку (інклюзивна група не створюється).

Перший рівень підтримки – це перший крок до інклюзивного навчання.

У випадках з II по V рівнів підтримки завжди створюється інклюзивна група і забезпечуються певні умови інклюзивного навчання.

Надавати дитині з особливими освітніми потребами підтримку відповідно до визначеного рівня можна тільки тоді, коли вона здобуває освіту в інклюзивній групі ЗДО. Під час організації освітнього процесу в спеціальній групі рівні підтримки не враховують.

Особливо вразливими до страшних подій, що відбуваються в Україні внаслідок збройної агресії РФ, є діти з порушеннями інтелектуального розвитку. Слід пам'ятати, що такі діти мають обмежені можливості пізнавальної діяльності, тому не можуть швидко та правильно реагувати та обробляти інформацію з навколишнього середовища. Через це важливим є застосування необхідної підтримки та допомоги таким дітям, враховуючи максимально їхні інтелектуальні можливості з метою мінімізувати у них наслідки психологічної травми.

На сайті Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України розміщено пам'ятки рекомендаційного характеру для підтримки та екстреної допомоги дітям з ООП, які містять певний алгоритм дій при стресі чи інших нервово-психічних розладах у дітей.

ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Враховуючи вікові особливості дітей дошкільного віку, ключовою передумовою для ефективного та дієвого освітнього процесу є **партнерська взаємодія між батьками та педагогічним колективом.**

Оскільки форма організації освітнього процесу у ЗДО залежить від безпекової ситуації у кожному регіоні, комунікація має здійснюватися з урахуванням локації дітей (вдома, у бомбосховищі, в умовах зовнішньої міграції, в умовах внутрішньої міграції, в закладі дошкільної освіти, з батьками, вихователями, опікунами, волонтерами тощо) і орієнтуватися на виконання різних завдань.

Необхідно:

- ❖ **Обов'язково налагодити спілкування з батьками:** задля ефективності комунікації з батьками, вихователями й усіма, хто задіяний в освітньому процесі, рекомендовано обрати оптимальні для здійснення кожного конкретного завдання канали комунікації.
- ❖ **Поінформувати батьків про створення безпечних умов для організації освітнього процесу.**

СПІЛКУВАННЯ З БАТЬКАМИ:

- ❖ На сайті ЗДО розмістити рекомендації для батьків щодо роботи з дітьми відповідно до їхнього віку, створити віртуальну бібліотеку.
- ❖ Створити спільноти з батьками, вихователями, психологами у Viber, Telegram чи WhatsApp. Використовувати платформи Zoom, GoogleMeet, GoogleClassroom, Microsoft Teams, щоб надавати інформаційно-освітні та психолого-педагогічні послуги тощо.
- ❖ Інформувати сім'ї, які евакуйовані з небезпечних територій про те, що вони можуть долучитися до освітнього процесу за місцем тимчасового проживання.
- ❖ Рекомендувати освітні платформи, організувати консультації з практичними психологами, психотерапевтами, медичними працівниками, юристами тощо.

Розв'язати найскладніші питання, з якими стикаються педагоги дошкілля, можна завдяки об'єднанню педагогічних працівників для навчання, обміну досвідом і колегіального вибудовування траєкторії професійних дій.

Дякую за увагу.